БЕРИСЛАВСЬКИЙ ЗАКЛАД ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ № 3
ПРОЄКТ ДЛЯ РОЗГЛЯДУ ТА ЗАТВЕРДЖЕННЯ

ПРОГРАМА ГУРТКОВОЇ РОБОТИ «КАЗКИ, ЩО ВЧАТЬ ВІДЧУВАТИ І ГОВОРИТИ»

Соціально-емоційний та мовленнєвий розвиток дітей старшого дошкільного віку (5–6 років)
Термін реалізації: вересень — травень
Орієнтовний обсяг: 36 зустрічей (1 раз на тиждень)
Форма організації: дистанційна, інтерактивно-ігрова
Основа: 20 авторських інтерактивних казок
Навчальний рік: 2026/2027

1. Пояснювальна записка

Програма гурткової роботи «Казки, що вчать відчувати і говорити» призначена для дітей старшого дошкільного віку та спрямована на розвиток емоційної грамотності, навичок спілкування, саморегуляції, емпатії й конструктивної взаємодії. Художньою основою програми є цикл із 20 авторських казок, у яких дитина не лише слухає історію, а й впливає на перебіг обговорення, пропонує рішення та висловлює власні думки.

Події розгортаються в казковому світі Настрограй. Наскрізний герой — їжачок Тім із бірюзовим рюкзаком; символами спільного досвіду стають Книга почуттів і Палітра настрою. У пригодах беруть участь Ліса, Лапко, Бруно, Тая та Іскринка. Палітра настрою не передбачає жорсткого закріплення окремих кольорів за певними емоціями: кожна дитина має право на власні асоціації.

Педагогічною технологією є інтерактивний казковий сторітелінг: художня розповідь поєднується з проблемними запитаннями, вибором способів дії, діалогом, рольовими ситуаціями, творчими вправами й рефлексією. Наскрізна змістова лінія — соціально-емоційне навчання за п’ятьма взаємопов’язаними сферами CASEL. У кожній казці передбачено художнє слово та окрему мнемосхему або мнемодоріжку саме до художнього тексту.

Програма враховує дистанційний формат роботи закладу. Заняття організовуються так, щоб дитина залишалася активним учасником, а не пасивним глядачем: короткі екранні фрагменти чергуються з мовленнєвими, руховими, предметними й творчими діями без екрана.

2. Актуальність

Старший дошкільний вік є важливим періодом для формування здатності розуміти власні переживання, враховувати почуття інших, домовлятися, просити про допомогу та знаходити безпечні способи реагування на складні ситуації. В умовах вимушеного дистанційного спілкування особливого значення набувають систематичні практики емоційної підтримки, взаємодії та мовленнєвого самовираження.

Казка забезпечує емоційно безпечну дистанцію між дитиною та складною ситуацією: можна обговорювати вчинки персонажа, не вимагаючи від вихованця розкривати власний особистий

досвід. Поєднання художнього слова, мнемотехніки та інтерактивної діяльності підтримує одночасно соціально-емоційний і мовленнєвий розвиток.

3. Мета програми

Сприяти становленню соціально-емоційної компетентності та розвитку зв'язного, діалогічного й емоційно виразного мовлення дітей 5–6 років засобами інтерактивного казкового сторітелінгу, практичних ігор, творчих завдань і доброзичливої взаємодії.

4. Завдання програми

Соціально-емоційні

- Учити помічати, розрізняти та називати власні емоції й емоційні стани персонажів.
- Розвивати доступні способи саморегуляції, зокрема паузу, спокійне дихання, звернення по допомогу.
- Формувати емпатію, повагу до відмінностей і особистих меж.
- Удосконалювати навички домовляння, співпраці та мирного розв'язання повсякденних суперечностей.
- Заохочувати до відповідального вибору й оцінювання можливих наслідків учинків.

Мовленнєві

- Збагачувати словник словами для опису почуттів, потреб, намірів і способів підтримки.
- Розвивати вміння ставити запитання, відповідати повними зрозумілими висловлюваннями, пояснювати власну думку.
- Вправляти в переказуванні художнього слова з опорою на спеціально створені мнемодоріжки.
- Удосконалювати навички діалогу, слухання співрозмовника, добору доброзичливих мовленнєвих формул.

Творчі та виховні

- Розвивати уяву, образне мислення та ініціативу в казкових ситуаціях.
- Підтримувати впевненість у праві висловлювати почуття без осуду.
- Формувати позитивний досвід участі у спільних добрих справах.

5. Концептуальні засади та змістові напрями

Самоусвідомлення. Помічаю свій настрій, називаю почуття, розумію потреби й сильні сторони.

Самокерування. Вчуся робити паузу, обирати безпечну дію, відновлювати спокій та просити підтримки.

Соціальне усвідомлення. Звертаю увагу на переживання інших, розвиваю співпереживання та повагу.

Навички взаємин. Слухаю, говорю, домовляюся, дотримуюся меж і підтримую друзів.

Відповідальне ухвалення рішень. Розглядаю варіанти дій, їхні можливі наслідки, обираю безпечні й доброзичливі рішення.

Усі п’ять сфер розглядаються інтегровано. Окрема казка може акцентувати одну компетентність, водночас підтримуючи інші.

6. Принципи реалізації

- Вікова та індивідуальна відповідність змісту.
- Емоційна безпека: дитина не зобов’язана розповідати про особисті травматичні події.
- Добровільність висловлювання та повага до різних переживань.
- Активна участь через запитання, вибір, дію, рольову взаємодію.
- Інтеграція художнього слова, мовлення, творчості та соціально-емоційного навчання.
- Повторюваність і перенесення вмінь із казкової ситуації у повсякденне життя.
- Доступність матеріалів і гнучкість дистанційної участі.

7. Організація гурткової роботи

Орієнтовно передбачено 36 щотижневих зустрічей упродовж вересня — травня: 20 зустрічей із казками та 16 практичних, творчих, узагальнювальних або підсумкових занять. Тривалість синхронної роботи й обсяг використання екрана визначаються затвердженим режимом закладу та чинними вимогами до організації освітнього процесу.

Для дистанційної взаємодії використовуються відеозустрічі, презентації з ілюстраціями персонажів, мнемодоріжки, короткі аудіофрагменти, рухові й мовленнєві ігри. Матеріали для домашніх дій мають бути простими й безпечними: папір, олівці, картки, улюблена іграшка. Асинхронне продовження пропонується як необов’язковий варіант без вимоги фото- чи відеозвітів.

8. Типова структура заняття за казкою

1. Емоційне налаштування. Добровільне позначення настрою, привітання з героями.

2. Вхід у казкову ситуацію. Поява героя та зрозумілої дітям проблеми.

3. Художня розповідь. Виразне подання авторської казки частинами.

4. Зупинка для прогнозування. Діти висувають припущення щодо подальших подій.

5. Діалог із персонажами. Запитання про почуття, потреби, мотиви й учинки.

6. Інтерактивний вибір. Обговорення декількох безпечних способів дії.

7. Мовленнєва вправа. Добір слів і фраз для висловлення почуттів.

8. Рухова або тілесна практика. Коротка безпечна вправа з урахуванням можливостей дітей.

9. Художнє слово. Римований чи прозовий фрагмент, передбачений конспектом.

10. Мнемодоріжка до художнього слова. Відтворення саме художнього тексту за послідовністю символів.

11. Творча дія. Сторінка Книги почуттів, малюнок, рольова мінісцена.

12. Рефлексія та продовження. Підсумок без оцінювання почуттів; варіант продовження протягом дня.

Послідовність конкретного заняття уточнюється відповідно до погодженого авторського конспекту; затверджені ходи казок не змінюються автоматично.

9. Форми і методи роботи

- Інтерактивне читання та сторітелінг із запитаннями відкритого типу.
- Рольові мініситуації та моделювання способів взаємодії.
- Емоційні картки, «термометр» інтенсивності почуттів без оцінних ярликів.
- Мнемосхеми й мнемодоріжки до художнього слова.
- Ігри на розпізнавання інтонації, міміки та невербальних сигналів.
- Творчі майстерні та сторінки індивідуальної Книги почуттів.
- Вправи на уважне слухання, доброзичливе звернення та спільний вибір.

10. Очікувані результати

Наприкінці навчального року дитина відповідно до індивідуальних можливостей:

- Розрізняє й називає основні почуття, пояснює простими словами причини переживань.
- Може назвати декілька доступних способів підтримки себе в складній ситуації.
- Звертається по допомогу та використовує ввічливі мовленнєві формули.
- Помічає емоційні стани інших і пропонує доброзичливі способи підтримки.
- Ураховує прості правила особистих меж та взаємоповаги.
- Бере участь у діалозі, висловлює думку, слухає інші пропозиції.
- Переказує доступні художні фрагменти з опорою на мнемодоріжку.
- Пропонує способи розв’язання знайомих соціальних ситуацій.

11. Педагогічне спостереження та визначення результативності

Результативність відстежується без формального тестування, порівняння дітей між собою чи оцінювання «правильності» емоцій. Педагог спостерігає за поступом у мовленні, розумінні емоцій, використанні стратегій саморегуляції, взаємодії та прийнятті рішень. Дані фіксуються описово на початку, у середині й наприкінці циклу.

Орієнтовні індикатори: називає почуття; висловлює потребу; пропонує спосіб підтримки; слухає співрозмовника; домовляється; пояснює вибір; використовує мнемоопору для переказу. Спостереження враховує дистанційний формат і можливість невербальної відповіді.

12. Взаємодія з родинами

Батькам пропонуються короткі рекомендації щодо підтримувального спілкування, ненасильницького обговорення емоцій, використання доброзичливих фраз і спільного читання.

Домашні завдання мають рекомендаційний характер; участь дитини не ставиться в залежність від наявності матеріалів, техніки чи допомоги дорослих.

13. Підсумковий продукт

«Моя книга почуттів» — індивідуальна творча збірка дитячих висловлювань, малюнків, символів, способів підтримки та добрих рішень. Книга відображає особистий досвід і поступ дитини, а не є інструментом діагностики чи оцінювання.

14. Календарно-тематичний графік (додаток)

Наведений нижче графік відтворює раніше підготовлене планування гуртка на 36 занять. Назви казок 10–20 залишено за номерами для звірення з остаточно затвердженою авторською збіркою.

Місяць	№	Тема заняття	Соціально-емоційні та мовленнєві завдання	Діяльність дітей
Вересень	1	Знайомство з Настрограєм	Емоції, настрій, знайомство	Тім, Книга почуттів, Палітра настрою; гра «Як я почуваюся?»
	2	Казка 1. «Куди сховався настрій?»	Помічати та називати власний настрій	Інтерактивна казка, діалог із Тімом, мнемодоріжка
	3	Майстерня «Мій настрій має голос»	Описувати почуття словами	Мовленнєві картки, гра «Закінчи речення», сторінка Книги
	4	Казка 2. «Їжачок Тім шукає слова»	Добирати слова до переживань	Спільне обговорення, мовленнєва гра, мнемосхема
Жовтень	5	Практикум «Слова, які мене пояснюють»	Висловлювати власні переживання	Ситуації вибору, фрази «Я відчуваю…», «Мені потрібно…»
	6	Казка 3. «Вежа Бруно і сердита хмаринка»	Розпізнавати гнів і його прояви	Казкова проблема, безпечні способи дій, мнемодоріжка
	7	Практикум «Коли я серджуся»	Знаходити способи саморегуляції	Ігрові ситуації, пауза, дихання, словесне прохання
	8	Казка 4. «Три спокійні подихи»	Опанувати доступний спосіб заспокоєння	Історія з Тімом, спокійне дихання, мовленнєва рефлексія
Листопад	9	Казка 5. «Лапко і Великий Шурхіт»	Розпізнавати страх, шукати підтримку	Обговорення вчинків Лапка, мнемодоріжка, гра
	10	Практикум «Коли мені страшно»	Просити допомогу, називати потреби	Ситуаційні картки, фрази підтримки, вибір дії
	11	Казка 6. «Тиха сторінка Книги»	Розуміти смуток, проявляти турботу	Інтерактивне читання, розмова, мнемосхема
	12	Майстерня «Що допомагає відновити спокій»	Добирати особисті способи підтримки	Створення власної сторінки Книги почуттів
Грудень	13	Казка 7. «Тім просить допомоги»	Формулювати прохання про допомогу	Рольові діалоги, казкова ситуація, мнемодоріжка

	14	Практикум «Допоможи і попроси»	Пропонувати й приймати допомогу	Парні мовленнєві вправи, розігрування ситуацій
	15	Казка 8. «Тая говорить “ні”»	Усвідомлювати особисті межі	Обговорення згоди та відмови, мнемосхема
	16	Практикум «Можна? Ні, дякую»	Поважати згоду і відмову	Діалоги, безпечні побутові приклади
Січень	17	Казка 9. «Одна червона машинка на двох»	Домовлятися щодо спільних речей	Пошук рішень, мовленнєві формули, мнемодоріжка
	18	Практикум «Домовимося без сварки»	Пропонувати черговість і компроміс	Рольова гра з іграшками, вибір способу взаємодії
	19	Казка 10 із затвердженої збірки	Соціально-емоційна тема за конспектом № 10	Інтерактивна казка, мовленнєві запитання, мнемосхема
	20	Практикум за казкою 10	Закріплювати навичку з казки № 10	Сюжетні ситуації, мовленнєва гра, творча сторінка
Лютий	21	Казка 11 із затвердженої збірки	Соціально-емоційна тема за конспектом № 11	Сторітелінг, активні рішення дітей, мнемодоріжка
	22	Казка 12 із затвердженої збірки	Соціально-емоційна тема за конспектом № 12	Інтерактивне читання, діалог, мнемосхема
	23	Практикум за казками 11–12	Застосовувати вміння у спілкуванні	Ситуаційні картки, мовленнєві вправи
	24	Казка 13 із затвердженої збірки	Соціально-емоційна тема за конспектом № 13	Сторітелінг, обговорення рішень, мнемодоріжка
Березень	25	Казка 14 із затвердженої збірки	Соціально-емоційна тема за конспектом № 14	Інтерактивна казка, словникова робота, мнемосхема
	26	Практикум «Я і ти»	Вислуховувати, домовлятися, співпереживати	Ігрові діалоги та вправи на взаємодію
	27	Казка 15 із затвердженої збірки	Соціально-емоційна тема за конспектом № 15	Казкова проблема, спільний пошук рішення

	28	Казка 16 із затвердженої збірки	Соціально-емоційна тема за конспектом № 16	Сторітелінг, обговорення, мнемодоріжка
Квітень	29	Практикум «Разом виходить краще»	Співпрацювати та розподіляти дії	Командна онлайн-гра, колективне рішення
	30	Казка 17 із затвердженої збірки	Соціально-емоційна тема за конспектом № 17	Інтерактивна казка, мовленнєві вправи
	31	Казка 18 із затвердженої збірки	Соціально-емоційна тема за конспектом № 18	Сторітелінг, обговорення вчинків, мнемосхема
	32	Казка 19 із затвердженої збірки	Соціально-емоційна тема за конспектом № 19	Казкова ситуація, спільне рішення, мнемодоріжка
Травень	33	Майстерня «Наші добрі рішення»	Узагальнити навички співпраці	Ігрові ситуації, створення сторінки Книги
	34	Творча зустріч «Моя книга почуттів»	Описувати особистий досвід	Оформлення та презентація індивідуальних сторінок
	35	Казка 20 із затвердженої збірки	Підсумкова інтеграція SEL-навичок	Інтерактивна казка, мнемодоріжка, вибір рішень
	36	Підсумкова зустріч «Я відчуваю і говорю»	Застосовувати набуті навички	Казковий квест, мовленнєва рефлексія, Книга почуттів